

AZ ÉRTELMIÉGI ÉS A PARASZTIFJÚSÁG

AZ ÉRTELMIÉGI IFJÚSÁG részéről a közelmúltban számtalan olyan megnyilatkozás történt, amely szociális téren erősebb hangot jelentett, és különösen a falu felé fordult az érdeklődés, hogy annak viszonyait megismerve, az egyes agrártársadalmi osztályok nyomasztó helyzetén valamiképpen segítsenek, illetve változtassanak. Faluszemináriumok alakultak, tudományos falukutató társaságok és mindenki hazát, falut, parasztot és jövőt akart menteni. Komoly expedíciók indultak a falvakba, hogy a pontos helyzet megállapításával igyekezzenek az orvoslás módjára és sürgősségére rámutatni. Valóságos falukutató-láz fogta el a fiatalságot, ami szervesen kapcsolódott más irányú tevékenységgel is. Szociális munka, szociális szolgálat, szociális felelősség; vallották a legkülönbözőbb ifjúsági körök. Szavak helyett tetteket követeltek és maguk jártak elől a jó példával. Kívülről nézve mindez azt a látszatot keltette, hogy új arcú magyar ifjúság van kialakulóban. A Magyar Szemle több alkalommal foglalkozott is ezzel a jelenséggel és a generációs osztályozás alapján a húszéveseket — mint a falumunka és szociális szolgálat leglelkesebb híveit — komolyabb, biztatóbb ifjúságnak látta a harmincéveseknél és annak a reményének adott kifejezést, hogy a negyedik nemzedék talán már útban is van.

Kívülről nézve lehet, hogy ez a helyzet, de belülről nem. A falukutatás, a szociális kérdések megvitatása és tanulmányozása, általában a fiatalság feltűnő érdeklődése a magyar sorskérdések iránt, kis csoportok, sokszor egyének munkája, a nagy többség érzéketlen minden kérdéssel szemben. A nagy egyetemi egyesületek inkább politizálnak, mint dolgoznak. A diákvezérek rendszerint nem sokat értenek azokhoz a kérdésekhez, amelyeket egyesületeikben kevesek feszegetnek. A helyzet tehát az, hogy a kifelé reprezentáló ifjúsági egyesületek más ifjúságot jelentenek, mint azok a kis csoportok, amelyek faluszemináriumokban, munkaközösségekben, szociális körökben dolgoznak. Amazok felvonulnak, tüntetnek és — vezérek számára ugródeszkául szolgálnak. Ha ifjúságról beszélnek, rendszerint őket értik alatta. Emezek — a különböző munkaközösségek tagjai — egyrészt bent vannak a nagy egyetemi és bajtársi egyesületekben, de vezetőszerephez a „bajtársi fegyelem“ nevében nem juthatnak; másrészt egyesületenkívüli életet élnek.

Ez az ifjúság lehet, hogy új arcú, de a többségnél csak annyiban lehet új arcról beszélni, hogy új jelszavakat ismételtetnek hangosan és szakadatlanul. Gyakran frázisok hatása alatt lelkesednek és készülnek a nagy pillanatra, amikor az előttük járó nemzedékektől átvehetik a vezetést minden téren. Komolyan hiszik és vallják, hogy ők más ifjúság és éppen az a legnagyobb tragédiájuk, hogy nem tudnak más ifjúság lenni a régiéknél. Viszont akik tényleg új arcú ifjúságnak látszanak, azok a munkaterületükön vallanak kudarcot. A falu megközelíthetetlen számukra, a nép nem érti meg őket. A parasztfjúságra hiába hivatkoznak; azok vagy közöttük vannak már egyetemi és főiskolai tanulmányaik révén, vagy teljesen idegenül fogadják és kísérik munkájukat. Az értelmiségi és a parasztfjúság találkozása nem sikerült. Ez a gyakorlatban körülbelül azt jelenti, hogy az értelmiség és a parasztság viszonya sem fog megjavulni.

A BAJTÁRSI EGYESÜLETEKBEN szervezett ifjúság az egyetemek és főiskolák hallgatóiból kerül ki és csak ritkán az érettségizett, vagy ezzel egyenlő értékű képzéssel bíró intellektüelekből. Általánosságban az egyetemi és főiskolai hallgatók kétharmada tartozik az ismert nagy bajtársi egyesületekbe, a többi megoszlik a kisebb ifjúsági és hivatalos egyetemi egyesületek között. Alig egy pár százalékot tesz ki azoknak a száma, akik nem tartoznak sehová. Ezek jobbjára a felsőbb osztályok fiai, akikre biztos állás vár tanulmányaik elvégzése után és éppen ezért nine senek „problémáik”.

Egy átlagosnak vehető iskolai évben, például 1933—34-ben 15.694 hallgató volt beiratkozva a magyar egyetemekre és főiskolákra. Szüleik foglalkozása szerint így oszlottak meg:

Östermelő	1.976
Bányászat és ipar	2.447
Kereskedelem, hitel, közlekedés	2.979
Közszolgálat és szabadfoglalkozás	5.536
Más (tökés, nyugdíjas stb.) foglalkozású	2.756

összesen 15.694

Az östermelés csoportban természetesen benne van a nagybirtokos és a mezőgazdasági munkás fia is. Úgyszintén a többi foglalkozási kategóriában a tisztviselők, előmunkások, napszámosok, altisztek stb. fiai szerepelnek együttesen. Kiemelve az egyes társadalmi osztályok fiait a különböző foglalkozási kategóriákból, látjuk, hogy az 1933—34. iskolaévben az összes beiratkozott hallgatók 81%-a (12.717 lélek) tartozott a közép- és polgári osztályhoz, 8-6%-a (1356 lélek) a parasztsághoz és a mezőgazdasági munkássághoz, 7,9%-a az ipari előmunkás, munkás, művezető, altiszt stb., vagyis a kispolgári társadalomhoz és 2,5%-a (381 lélek) a legfelsőbb osztályokhoz.

Egyetemi és főiskolai körökben uralkodó elem tehát a közép-osztály és a jobbmódú polgárság. Az ifjúsági egyesületekben is ők vannak többségben és ez sok mindent megmagyaráz. A magukkal hozott gondolkodás a parasztság iránti érdeklődésüket nem tudja határozottá tenni, mert megszokták a társadalmi tájékozódást és érdekeiknek megfelelő orientálódást. De az ifjúsági egyesületek mégis a „problémák”

megoldására szervezkedtek vagy szervezkednek és állítólag határozott célkitűzéseik vannak, amiket minden körülmények között el akarnak érni, illetve meg akarnak valósítani. Ezen azonban nem szabad csodálkozni, mert hiszen olyan korban keletkeztek, amikor nemzetünk megmentésére mindenki (különösen pedig a középosztály) terveket dolgozott ki és egyesületeket alapított. Szellemi tartalomra, ideológiára ritkán gondoltak. A külsőségek voltak a fontosak: a keretek, formák, egyenruhák vagy sapkák és ceremóniák. Mindezek heves hangulata után a kijózanodás most van folyamatban és rendszerint maguk a vezetők döbbennek rá, hogy valahol elhibázták az egészet.

Nemrégiben a legnagyobb egyetemi bajtársi egyesület tartotta meg fényes külsőségek közepeit évenkénti szokásos nagygyűlését és ott az egyik vezető megállapította, hogy a szervezet agyonnyomással fenyegeti az egyesületet. Az utóbbi „jókonjunktúrás“ években több száz csoportot sikerült beszervezni; a keretek nem várt mértékben megnövekedtek, de a jelszavak elkoptak és frázisokká váltak. „Nincs szellemi tartalom, nincs ideológia!“ —vallotta be és vezértársai kénytelenek voltak ugyanezt szintén megállapítani. Így azután felszólították az ifjúságot: akinek van valamilyen elgondolása vagy konkrét terve, az mondja el, vagy közölje írásban a vezetőséggel, hogy azokból kátét szerkesztve, kifelé programot adhassanak...

Amikor a középosztály fiai belépnek az ifjúsági egyesületekbe, megkapják mindazt, ami társadalmi ábrándjaik kielégítési lehetőségének az illúzióját jelenti. Ott a kor zavaros eszméit hívják tetemre és a nemzedékváltás sokat sejtető tényét emlegetik. Terveik kiépítésével vannak elfoglalva és nem szívesen veszik tudomásul az idő követelményeit. Így azután az ifjúsági egyesületek életében nincs fejlődés. Az ellenforradalmi évek emlékeiből tengődnek és a vezetők régen elmaradtak az ifjúság elitje mögött gondolatokban, tettekben és kezdeményezésben egyaránt. És ma az a helyzet, hogy a harminc éven jóval túli vezérek vezetik a húszéveseket. Kialakult a háború után egy új rend: a diákvezérség. Szinte foglalkozási ág lett, és vannak ifjúsági vezérek, akik évtizedes múltra tekinthetnek vissza. Velük szemben az egyetemek padjait megtöltő húszévesek külön világot jelentenek, de a fiatalok hiába próbálkoznak, a vezetést nem lehet átvenni. A lelépő vezérek helyébe a nevelt vezérek jönnek és a vezetésben nincs változás. A tagok, a „fegyelmezett“ közlegények tudomásul veszik, hogy ez másként nem is lehet. A vezető réteghez a különböző segélyek és kedvezmények nyújtásával láncolódnak az ifjútömegek, melyek rendületlenül kitaranak vezéreik mellett. És ezt meg lehet érteni! A válság az egyetemi ifjúságot is nagyon kikezdte és tanulmányaik folytatása csak keveseknek megy simán. A többség tandíjrészletfizetési mizériákkal küzd, menza- és tanulmányi segélyekért kilincsel és a legnagyobb nehézségek árán tudja tanulmányait folytatni. Befelé lázadnak, de kifelé engedelmesskednek és beletörődnek sorsukba.

A harmincéves diákvezérekkel még nem volna feltétlenül baj, hiszen a harmincévesek nemzedéke bár nem sokban különbözik az előttük járó vagy utánuk következő nemzedékektől, de egyéneiben ez a generáció nagyon sokat jelentett. Ők törték meg az ellenforradalmi idők

utáni hideg közönyt és próbálták felmérni a magyarság legfontosabb sorskérdéseit; vezetőszerpéhez azonban nem jutottak. Az az elismerés megadatott nekik, hogy ők a magyar ifjúság „szellemi vezérei“, de a valóságban és hivatalosan mások vezették és vezetik az ifjúságot. A hivatásos vezérek már csak jelszavakat kaptak és azokkal vezetik az ifjúságot minden elmélyedés nélkül, hiszen szinte a divathoz hasonlóan változik az érdeklődésük és jelszavuk. Egyszer a dunavölgyi kérdés, majd a földreform, azután a falumunka, legújabbban pedig a munkaszolgálat és munkatáborok gondolata hódít. Ennek megfelelő az ifjúsági egyesületek munkája is. Az éppen felkapott kérdésekkel foglalkoznak és a jelszavak és frázisok ellentmondásai között bukdácsolnak. Amikor a földreform körül zajlott a vita, plakátok jelentek meg Budapest utcáin a „három millió magyar koldusáról és az ifjúság egységesen követelte a földosztást. A falukutatással kapcsolatban a parasztságra terelődött az érdeklődés. Aztán jött a mai divat: a munkatáboroké, melyekben a magyar sorsközösség gyakorlati megvalósítását látják és már nemcsak a parasztság, de az ipari munkásság vezetésére is készülnek. Általában a vezetés gondolatának a kihangsúlyozása jellemző az ifjúságra. Ez még nem volna baj, ha készülnének is rá komolyan és nem külsőségekben. De ez az ifjúság tán soha nem hallatta hangját — egy-két plakáttól eltekintve — a parasztifjúság és a munkásifjúság érdekében. Még arra sem gondoltak, hogy felvegyék velük a kapcsolatot és megpróbálják közösen megbeszélni a jövőt. Hogy erre mennyire nem képesek, azt a legutóbbi kísérlet előadásával mint szemtanú bizonyíthatom.

Február elején az Egyetemi Kör kétnapos országos ankétot rendezett a munkatáborokról. A vitát mindig egy rövid előadás vezette be. Sorra került a munkatáborok szociális, etikai és közgazdasági mérlegelése. Az ankétra az egyetemi és bajtársi egyesületek mellett a szociáldemokrata ifjúság is kapott meghívást. Most történt meg először, hogy az értelmiségi ifjúság a munkásifjúsággal találkozott és ez a találkozás megdöbbentő volt. Ösztönösen jobboldalra és baloldalra különült el a két ifjúság, — ami természetes is volt — de ettől eltekintve, a vita során is meg lehetett állapítani, hogy két külön, világból jöttek. A munkásifjúság nyugodtan, értelmesen, logikusan, szigorúan a tárgynál maradván beszélt. Természetesen az ő nevelésük és ideológiájuk szellemében. Azt azonban el kell ismerni, hogy a munkatáborokkal ők vannak tisztában, az értelmiségi ifjúságnál nagy a káosz.

Ez utóbbinak felszólalói közismert és elkopott frázisokkal jöttek. Az egyik nagy bajtársi egyesület szónoka egy mondatban határozta meg a munkatáborok jelentőségét: „megöli az átkos liberalizmust“. Egy másik delegátus az ellen kelt ki, hogy az egyik előadó a parasztságban megfigyelhető és tényleg élő osztálytagolódásra figyelmeztetett: „Ha nemzetről van szó, akkor nem lehetnek osztályok“. „Ilyet mi nem ismerünk, mert osztály osztályharc, Mars és ez együvé tartozik és aki osztályokról beszél, az kommunista“. Utána felállt egy „eszmétársa“, akinek halálfejes kopjafa volt a gomblyukában és arról kezdett beszélni, hogy a munkás és a munkaadó közötti viszony az oka mindennek: „A patriarchális életformából hirtelen zuhant a munkásság a részvény-

társaságok karjaiba...“ Az ember szégyenkezve hallgatta ezeket a megállapításokat, amelyek a legelemibb közgazdasági, gazdaságtörténeti és szociológiai ismereteket nélkülözték. És a helyzetet nem lehet menteni, mert az ankétot rendező ifjúsági egyesület arra kérte a megjelenő egyesületeket, hogy hozzászólásaikat maguk nevezzék meg olyan egyének személyében, akik a legjobban értenek ezekhez a kérdésekhez. Főleg a vezetők nyilatkoztak ...

Hiszen annyira tájékozatlanok, hogy beszédjükben sokszor közel jártak a marxi tanokhoz, anélkül, hogy tudtak volna eltévelyedésükről. Hallottunk olyan tervekről, hogy esetleg gyárakat is átvenne a munkatábor és a munkásság irányítaná a termelést. Ez a „jobboldalról“ jövő javaslat már közel állt az orosz rendszerhez, de a jobboldali ifjúság nem vette észre. Közgazdasági iskolázatlanságukat úgy akarták álcázni, hogy más területre kalandoztak. Kedvenc közbeszólásuk volt a katonai diktatúra követelése. De vallási téren is „súlyos“ megállapításokat tettek. Kisebb csoportok kiváltak a teremből és kint dohányzás közben beszéltek nyíltan arról, hogy az apostolok zsidó származásúak, tehát meg kell tagadni őket. De ugyanígy kell tenni a magyar szentekkel is „Szent Istvántól — Szent Lászlóig“ és a püspökökkel „Prohászktól — Baltazárig“. Egy magyarruhás ifjúsági vezér követelte keményen: „Legyenek apostolaink a Koppányok és Vatak és avassunk magyar szenteket Rákócziából, Kossuthból és a többiekből“. Ezeket hallgatva, az volt az érzésem, hogy a jobboldali ifjúság inkább — baloldali. Közgazdasági baklövéseiket talán még meg lehet bocsátani, de új pogányság utáni vágyuk szimptóma, melyet léhaság volna észre nem venni...

Az ankét természetesen nem érte el célját: nem tisztázta a munkatáborok kérdését. A józanabbja ellene volt, de a többség, amikor nem tudta több érveléssel bizonyítani a munkatáborok szükségességét, kijátszotta utolsó aduját: „világnézeti nevelést ad a munkatábor“. Egy tényleg jobboldali ifjú tette fel a kérdést: „Mi legyen az a világnézet, amikor olyan nagy a káosz jobboldali körökben, hogy az ember belebetegszik egy ilyen ankét végighallgatásába?“ A kérdésre nem jött felelet... Ismétlem: a szomorú benyomás nem volt letörölhető, mert hiszen a delegátusok „a legjobbak“ voltak...

A fent közölt statisztika adatait tekintetbe véve, tudnunk kell, hogy ez a saját feladatára annyira készületlen ifjúság nagy többségében a középosztály leszármazottja, bár természetesen sok benne a kisebb hivatalnokok, vasutasok, altisztek feltörekvő gyermeke. Az a hangulat, mely a fenti szomorú idézetek formájában igényli a nemzet átalakítását és vezetést, ezeknek a rétegeknek terméke — ne gondoljuk azonban, hogy a főiskolákra került aránylag kisebbszámú parasztiifjúság másként, józanabban vagy önállóbban gondolkodnék. A parasztiifjak kénytelenek alkalmazkodni a középosztályhoz és lassan felveszik annak szokásait minden téren. Származásukat rendszerint csak a „törzslap“-on vallják be, kifelé nem igen merik hirdetni, mert a parasztságból való származás ma még olyan társadalmi ballasztot jelent, amelyből felemelkedni nem lehet. Fajtájukat megtagadják és véglegesen elszakadnak a falutól. Nagyon kevés azoknak a száma, akik felelősséget éreznek a parasztság-

gal szemben és hazamennek hivatástudattal, hogy népüket szolgálják. A többség megreked a városokban és sorsközösséget vállal a középosztály fiaival — az állásszerzés ügyében. Bármennyire tud is lelkesedni az ifjúság bizonyos alkalmakkor: fáradttá teszi őket elhelyezkedésük reménytelenségének a tudata. Mindennél erősebb kötelék ma az a gondolat, hogy hiába tanulnak, számukra nincs hely a társadalomban. A nagy ifjúsági egyesületek már régen feloszlottak volna, de a bizonytalanság érzése tartja őket össze: s az ifjúság önkéntelenül is húzódik feléjük, mert némiképp felolvad benne reménytelenségének tudata; többen vállalják azt a sorsot, amit egyedül nehéz lenne elviselni.

Túlságosan messzire vezetne a középosztály és a parasztság szociális helyzetének vázolója, de azt tényként le kell szögeznünk, hogy anyagi tartalékokkal egyikük sem rendelkezik és fiaik elhelyezkedése elsődrendű érdekük. Ma a legfontosabb kérdések egyike az értelmiségi ifjúság elhelyezkedése. A ma szokásos szellemi szükségmunkának és a magánvállalatok kényszeralkalmazásának csak demoralizáló hatása van. A havi 60—80—100 pengős fizetések nincsenek arányban a diploma megszerzésére fordított szellemi és anyagi áldozattal. Ifjúsági körökben a munka lassan elértéktelenedik. Nem veszik többé komolyan és az eltartottság gondolatára kezdenek berendezkedni. Az állástalan diplomások nyomasztó jelenléte elkeseríti a még most tanuló ifjúságot és egyre határozottabban alakul ki az a vélemény, hogy nem érdemes tanulni és öncélú politizálásba kezdenek. Ez az ifjúság azután felszínes műveltséggel és egyetemi tanulmányai megmaradt emlékeivel botorkál ki az életbe...

A FALUSZEMINÁRIUMOKBAN és a szociális mozgalmakban, melyeknek a sajtóban gyakran oly nagy a füstje, az ifjúság egész vékony rétege vesz részt. Sokat mondunk, ha 10%-ra tesszük azoknak a számát, akik felelősséget éreznek és hivatástudattal dolgoznak. Munkájuknak nincs sok — legalábbis látható — eredménye. A faluszemináriumok megalakulnak, pár évig együtt vannak a tagok és utána széthullanak. Kényszerítő lelkikörülmények hozzák létre őket és azonos gondolkodású, felfogású, sokszor származású egyetemi hallgatók tömörülései, akik tanulmányaik végeztével elszélednek; utánpótlás pedig nincs. Érezni kell azt, hogy faluszemináriumra, szociális munkaközösségre szükség van, de a munka nagyon nehéz. A falu nem érti meg őket. A barátkozás hamarosan megtörténik, de amikor a „helyzetrajz” elkészül, a falu elhidegül, mert nem ismer magára a bemutatott faluképben. E sorok írója tagja egy olyan faluszemináriumnak, amelyik a baranyamegyei Kemse egykés községet feldolgozta. Míg az adatgyűjtés folyt, a falu lakossága a legnagyobb szeretettel vette körül a falukutató társaságot. Együtt dolgoztak, szórakoztak, éltek. Amikor hosszas tépelődés, megfontolás és hideg, tárgyilagos mérlegelés után elkészült a falurajz, ki kellett mondanunk őszintén az igazságot; Kemse elsüllyedt falu. A kemseieknek ez nem tetszik és most ellenséges módon viseltetnek a faluszemináriummal szemben, amelyiknek pedig előbb örök barátságot fogadtak.

Más közeledni a faluhoz szépszavakkal és dicsérni a paraszti ére-nyeket, munkát, kultúrát és más feltárni a bajokat az orvoslás érdeké-
ben. A beteg rendszerint kényes és nem igen vallja be, még önmagának
sem a betegséget. Hátha még olyan nagy betegről van szó, mint a
magyar falu! A falukutatás Széchenyi jövőért szorongó szavainak
a nevében indult meg: „Akarom; tisztán lássatok“. A pontos diag-
nózison volt a hangsúly. Természetesen ez nem mindig sikerült.
A falukutatásból divat lett és mindenki a faluval foglalkozott. 1936
májusában az első országos falukutató-kongresszuson hangzottak el
olyan kijelentések, hogy egy évben 150—200 faluszociográfiát készí-
tenek el az egyes falukutatótársaságok. Komoly és tudományos munka
kevés helyen folyik; a legtöbb egyesület beszámolójából a politizálás
hangja volt kiérezhető.

A falu egyelőre még türelmesen fogadja a falukutatókat, és azok
járják is a falut, mert most ez a divat. De a paraszt-ifjúság nehezen
enged föl. A távolság nagy és a szándék nem mindig tiszta. A falu
egyes társadalmi osztályai állandóan súrlódnak, és ha a falukutatók
valamelyik réteg fiatalságát jobban favorizálják, akkor a többi félté-
keny lesz és elzárkózik. Kisebb faluban még könnyen áthidalható az
ilyesmi, de nagyobb községekben a munka legnagyobb akadályává
lesz. Még azoknak a parasztfiúknak is nehezen megy a közeledés,
akik egyetemre járnak és valamelyik faluszemináriumban dolgoznak.
Félszeg mozdulatokkal próbálják az akadályokat a falu felé vezető
úton eltüntetni. Két világ találkozik ilyenkor, és ez a két világ egymást
sohasem fogja megérteni. A falumunka itt mond először csődöt. De
ugyanígy van a városi settlement-munkával és az ifjúság különböző
irányú szociális tevékenységével is. Akik felé közelednek, azok bizal-
matlanok a settlementtel szemben és az ipari munkások a pillanatnyi
felengedés után még jobban csalódva bezárkóznak osztályszolidaritásuk
megbonthatatlan előítéleteibe. A falu- és a szociális munka második
csődje azonban a középosztály közönye miatt következik be. A „hely-
zet“ bemutatása nem sokkal inkább érdekli a középosztályt és azokat,
akiknek szól, mint valamely exotikus expedíció beszámolója az általuk
feltárt helyzetről. Az ifjúság tudomásul veszi, megtapsolja, egy darabig
lelkeseedik, de azután hamarosan elfelejti, mert más, „érdekesebb“
probléma köti le a figyelmét.

A PARASZTIFJÚSÁG helyzete valamivel biztatóbb. A kiszakadó
paraszti rétegek és az egyetemig eljutó parasztfiúk új utakra lépnek
ugyan és megtagadják a parasztsággal a közösséget, s akik otthon
maradnak, kénytelenek ugyan alkalmazkodni a viszonyokhoz, de bizo-
nyos tekintetben változások észlelhetők. Az új parasztnemzedékek
öntudatosabbak a régieknél. A generációs kérdés az agrártársadalom-
ban a legélesebb. A birtokos parasztságnál az öröklés, a birtok-
talan parasztságnál pedig az eltartás miatt. Gazdasági jelentő-
sége van a generációs szembenállásnak és ez kihat más területre is.
Látóköre egyre bővül a parasztságnak és lassan felismeri jelentőségét
a társadalomban. Viszont az alsó agrárrétegek, a mezőgazdasági
munkások és gazdasági cselédek szociális tehetetlenségük miatt egyre

jobban csúsznak lefelé és megdöbentő méreteken proletarizálódnak. A fiatalság itt szélsőséges és ködös „eszmék“ szolgálatába áll, mint volt például legutóbb a kaszásokereszt-mozgalom. A kisbirtokos parasztság, a 30 kát. hold körüli gazdák jelenleg az agrártársadalom legértékesebb eleme, ők nem közelednek a falusi kultúrközéposztály felé; megmaradnak parasztnak és a paraszti életforma kereteinek kibővítésére gondolnak. Ennek a rétegnek fiatalsága nem megy egyetemekre, vagy csak nagyon ritkán. Esetleg elvégzik a középiskola négy osztályát, de leginkább a mezőgazdasági szakiskolák felé terelődik a figyelmük és ott igyekeznek kiképezni magukat jó gazdává.

Aki csak az elemi iskolát végzi el, az is élesen különbözik az öregektől. Egységes átalakulásról azonban nem lehet beszélni, mert a tömegek közönye itt is hatalmas. De kevesek határozottan tudják és érzik, hogy a parasztság sorsa a parasztságon múlik. Mintha a felszabadulás, vagy a felszabadítás gondolata viaskodnék itt. Szociológusok és társadalompolitikusok még máig sem tudták eldönteni, hogy egy társadalmi osztály fel tudja-e magát szabadítani, vagy mások segítségére van szükség. A magyar parasztság a felszabadulás révén aligha fog jobb helyzetbe kerülni, mert belső erőinek és értékeinek a szétforgácsolása következtében a kibontakozás lehetetlen. A felszabadítás segítene, de nem a vezetés. És az egyetemi ifjúság ott hibázott nagyot, amikor nem vette fel a paraszti ifjúsággal a kapcsolatot, hogy a paraszti életforma kereteinek a kibővítésével, a paraszti kultúra kiművelésével és a paraszti értékek megmentésével egészségesebb életszemléletet teremtsen a parasztság és a saját köreiben. Ma mindennél nagyobb szüksége volna erre. A parasztság csalódottan tapogatózik, az ifjúság reménytelenül áll a jövője előtt, de közeledésre komolyan nem gondol.

Ennek a folyóiratnak a lapjain két évvel ezelőtt annak az óhajunknak adtunk kifejezést, hogy a falukutató egyetemi ifjúság ismerje meg igazán a falut és annak minden társadalmi osztályát. Lássa meg saját osztályának a bűneit, akár a középosztályról, akár pedig az egyes agrártársadalmi osztályokról van is szó. És különösen a két társadalom közötti mély szakadékot vizsgálja buzgalommal. Akkor azt hittük, ha a rideg valóságot megismerik, megfogadják, hogy új középosztállyá lesznek és igyekeznek az intelligencia és a parasztság rossz viszonyát rendezni. Ma, amikor a falukutató-láz alább hagyott és az első kísérletezések majdnem teljesen csődöt mondtak, szinte reménytelennek látjuk a helyzetet. Az ifjúság a kenyérharcban fáradt el, a középosztály továbbra is „tájékozódik“, a parasztság pedig saját soraiban küzd saját maga ellen. A kevés biztató jel mindössze: kis csoportok munkája; az új parasztlelet gondolatának sok-sok akadályt kell legyőzni és nem biztos, hogy ez éppen most sikerül. Külső segítségre pedig nincs kilátás. Az értelmiségi ifjúság nem jön, a paraszti ifjúság egymagában nem elég erős. A két ifjúság viszonya mégis most kezdődhetnék, és most válhatnék alkotóvá a magyar sorsban, ha mindkét fél felismerné az elért történelmi és lélektani pillanatot...